RUSKI INWALID

N° 213.

ŚRODA. 8 Września. 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królewstwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Franciia. Angliia. Hiszpaniia. Włochy. Rozmaitości.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 5 Września.

W Niedzielę, dnia 3 b. m. po zwykłey paradzie zmiany straży woyskowey, udał się Nayiaśnieyszy Pan do Kaplicy zamkowey na nabożeństwo, po którem nader świetne i liczne były pokoie u dworu.

Tegoż dnia był wielki obiad u N. Pana, na który mieli zaszczyt bydź wezwanemi wszyscy Jenerałowie Dywizyyni.

W tych dniach przybył tu Cesarsko-Rossyyski Jenerał Artyllery, Hrabia *Arakczeiew*.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Francyia.

z Paryża, 26 Sierpnia.

Znaczne zaszły zmiany w przeznaczeniu urzędników naszych dyplomatycznych: Pan *Latour Mobour* dotychczasowy poseł nasz przy dworze drezdeńskim, ma udać się w temże znaczeniu do Stambułu, a powracaiący z tamtąd Margrabia *Riviere* otrzymał iedno z naypierwszych mieysc przy dworze brata Królewskiego; Xiąże *Dalberg* odwołany z Turynu, ma zamiar iak słychać usunienia się zupełnie od wszelkich obowiązków.

Zwierzchności mieyscowe w Renues i Rouan musiały przedsięwziąć iak nayczynnieysze środki, celem poskromienia zgromadzeń i zamieszań narodowych. W tych miastach docieczono wielu zamachów do wzbudzenia powszechnego buntu knowanych.

Sprawę *Guendona* inaczey zwanego *Rocfort* oskarżonego o zabóystwo Marszałka *Brune*, przesłano do sądu głównego Królewskiego w Riome. Pani *Brune* i iey adwokat P. *Dupin* udaią się tam także dla popierania tego processu.

Dwóch policyiantów wysłanych z tąd pocztą dopędziło iak słychać iednego z naypierwszych hersztów ostatniego spisku o cztery mi-

li od stolicy. Zdaie się iż chciał dobiedz do granicy niderlandskiey.

Pan *Toucquet* wyprzedał półmiliona exemplarzów konstytucyi, które za iak naymnieyszą oddawał cenę. Zabiera się teraz do nowego wydania, które iuż milion będzie miało exemplarzy.

Ostatni pożar w Vincennes; niemiał żadnych niepomyślnych skutków dzięki odwadze i gorliwości starszego sierżanta artyllervi *Dullin*. Smiały ten żołnierz wpadł nasamprzód do pokoiu, gdzie się chowały rozmaite przedmioty do faierwerków, porwał beczułkę z prochem, i chociaż ogień ogarnął iuż był ten pokoy, przecież szczęśliwie wyniosł swóy ciężar. Król wynagradzaiąc tak piękną odwagę ozdobił go krzyżem legii honorowey.

W tych dniach schwytano tu złodzieia, który za pomocą podebranego klucza otworzył był pokoy i iuż się zabierał do uprzątania go. Znaleziono przy nim wiele podobnych kluczów; Niechciał się w żaden sposob przyznać gdzie mieszka; policyia doszła nakoniec iego kryiowki i znalazła niemało przedmiotów skradzionych, a mianowicie 200 koszul, 60 surdutów, kilkadziesiąt szalów, wiele srebra stołowego i t. p.

Pewna kobieta w Bordeaux chciała odebrać sobie życie zupełnie nowym sposobem, to iest włożyła za gors woreczek z prochem i zapaliła go, explozyia opaliła ią wprawdzie mocno; lecz zawsze rany niesą niebespieczne.

Anglija.

z Londynu, 30 Sierpnia.

Lord namiestnik hrabstwa leychesterskiego ogłasza w gazetach że milicyia tameczna nietylko nienależała do ułożenia adressu podanego w imieniu iey Królowey; lecz nawet ani wiedziała o nim.

Sławne pismo Królowey do Króla sprawiło mocne wrażenie na publiczność angielską i wprzeciągu dwóch dni wyprzedano iego do 200,000 exemplarzy oprócz gazet, w których także było mieszczone. Dzienniki ministrowskie dodawały do niego nadto dotkliwe uwagi wystawuiące Królowę iako istotę, która nay chętniey przyymie na siebie bydz przewodniczką nayhaniebnieyszey rewolucyi, byleby się tylko podała zręczność.

Powaga posiedzenia parlamentu wyższego dnia 17 b. m. przerwana była następuiącą okolicznoscią: Officialista czytaiący reiestr lordów, gdy przyszedł do tych co się wymawiaią od posiedzenia, machinalnie rzekł: »Biskup Kloynski wymawia się od posiedzenia dzisieyszego, bo umarł.«

Ostatnie gazety Angielskie pod datą 29 Sierpnia zawieraią dalszy ciąg, *badań swiadków* w sprawie Królowey. Można się domyslić iaka treść była tych badań, zwłaszcza kiedy nawet i gazety angielskie nieraz powtorzyły: »Odpowiedzi na te pytania były tak nieprzystoyne iż niemożemy w żaden sposob ich powtorzyć.« Jedna z świadczących była nawet zasłabła, gdy musiała mówić co widziała; oblewano ią wodą aby powrócić przytomność. Uważano że przekład zeznań na ięzyk angielski niezawsze był należyty, to własnie stało się przyczyną wielu niewyrozumiałości.

Na posiedzeniu 28 Sierpnia. Lord *Lander dal* powtórzył swe pierwsze uwagi to iest że parlament, pozwolił Adwokatom Królowey za nadto wiele. Ze ciż Adwokaci nieinaczey powinniby byli badać powtórnie swiadków, iak zaraz popierwszem ich wybadaniu; i ieśliby iakie ważne przyczyny zniewoliły ich do powtórzenia raz iescze badań, to nieinaczey iak za pozwoleniem parlamentu nastąpić może. — Lord *Manners* Kanclerz Jrlandyi tegoż był zdania.—Margrabia *Landsdaun* chciał wiedzieć co sami Adwokaci Królowey powiedzą na to. Lord *Grey* odwoływał się do processu Xięcia Norfolck w rozwodzie iego z żoną. Wiadomo że przytem zdarzeniu zrobiony był spis wszystkich świadków przeciwko obwinioney i ieyże samey podany. —

Po długich i gorących sporach wezwano adwokatów Królowey, aby o tym przedmiocie obiawili swe zdanie. *Brugham* wyraził swoie w mowie obszerney i odwoływał się także do processu Xiężney Norfolkskiey. Za tym mówił Pan *Denman*, a potem adwokaci koronni. Zawsze iednak kwestyia rozstrzygnioną zupełnie niebyła i posiedzenie o godzinie piątey z południa na wniosek Lorda Liwerpool zostało zakryte. Tenże Lord twierdził *że Rząd dawszy do szafunku Krolowey nieograniczonną summę pieniędzy na wydatki które ta sprawa ciągnie za sobą, prosił iescze dwory zagraniczne a szczególnie Austryiacki, ułatwiać pełnomocnikowi Królowey wszelkie srodki celem wysyłania do Anglii potrzebnych swiadków.*

Na posiedzeniu 29 b. m. przedłużały się spory z tymże co i pierwiey zapałem. Lord *Erskine* wnosił aby posiedzenia parlamentu na czas nieiaki zawiesić, a tym czasem ułożyć i kommunikować adwokatom Królowey szczegó-

łową wiadomość wszystkich przeciwko iey zarzutów z oznaczeniem mieysca i czasu gdzie się co działo; niemniey też listę swiadków, których iescze niebadano. Lord *Lauderdal*, Hrabia *Bathurst* i wielki kanclerz niezgadzali się na to zdanie, iakoż i odrzuconem zostało większością 99ciu głosów.— Ku końcowi posiedzenia postanowiono podawać co wieczor do wiadomości adwokatów Królowey z iakiego narodu swiadkowie będą badani na posiedzeniu iutrzeyszem. To się czyni dla tego aby dać im dość czasu do znalezienia tłumacza.—Hrabia *Hardwiche* zasłabł i wyszedł z sali.

HISZPANIIA.

z Madrytu, 18 *Sierpnia*.

Król posiadać będzie nadal dobra koronne *Escural*, *St. Ildefonso*, *Prado* i inne zamki letnie. Inne zaś odstąpione przez niego dobra, szacowane 80 milionów realów, maią bydź po części przedane na umorzenie długów skarbowych.

Dochody kraiowe za panowania *Karola IV* wynosiły tylko 130 milionów franków. Oyciec teraźnieyszego Króla doznawał zawsze niedostatku pieniędzy, bo wydatki na pobierauie dochodów i liczne nadużycia zupełnie skarb wycieńczały. Poznano to dopiero w roku 1808, kiedy się dowiedziano, że liweranci nadworni nic iuż nie chcą dać na kredyt, iż dwór iednego wieczora nie miał nawet świec woskowych do pokoiów, i że służącym nie zapłacono. Ztąd też poszło, iż kiedy przeszły Król za zbliżeniem się woyska Francuzkiego w Marcu 1808 r. chciał uieżdżać z małżonką swoią do Andaluzyi, staienni w zamku letnim *Araniuez* odcięli szory od zaprzężonych koni, chcąc Monarchę zatrzymać w kraiu, a tym sposobem zaległą płacę odebrać. Zbytek panował tylko w pałacu *Xiążęcia pokoiu*, i uderzał w oczy z względu na chudobę dworu Królewskiego.

Wczoray uwolniono Hrabiego *Camillas* z więzienia, gdzie 58 dni siedział. Ogłoszono niewinność iego. Całem iego wykroczeniem było to, iż napisał list do pewnego wygnańca, przyiaciela swego.

W wielu prowincyiach zakonnicy tłumaczą ludowi konstytucyią, którą uwielbiaią Niektórzy iednak sądzą, iż to czynią tylko dla oka, a przeciwne maią zamiary.

Sprowadzono do Korunny 15stu członków rozproszoney tak nazwaney Junty Apostolskiey w Galicyi. Okuto ich w kaydany. Ledwo potrafiono ich zasłonić od zawziętości ludu.

Słychać, iż zatargi między Hiszpaniią i Portugaliią bardziey się wzmogli z powodu danego przytułku wygnańcom Hiszpańskim, którzy się w kraiu Portugalskim uzbroili, i kommissyie buntownicze ustanowili. Dwor Hiszpański miał powtornie żądać ich oddalenia, w tonie groźnieyszym, niż dawniey.

Woysko Hiszpańskie ma wynosić 66,828 głów, a w czasie woyny zostanie powiększonem do 124,000 ludzi.

Kapitan *Aquira*, wysłany gońcem od Vice-Króla w *Santa-Fè* (w Południowey Ameryce) przywiozł ważne listy do Króla zdaie się, iż ta bogata prowincyia pozostanie wiarną Hiszpanii. Odebrano tam wiadomość o przyięciu przez Króla konstytucyi. Jednakże Vice-Król *Samano* nie chce temu wierzyć, chyba gdy odbierze rozkaz podpisany własnoręcznie przez Monarchę.

WŁOCHY.

z Messyny, 14 *Sierpnia*.

Blisko 200 ludzi z batalionu umiesczonego tymczasowie w Syrakuzie, samowolnie opuściło to miasto, opatrzywszy się wprzódy w znaczny zapas broni i innych woienuych artykułów. Oddział ten ruszył ku Katanii, gdzie cała osada z 40 żołnierza była złożona. Wkrótce liczba tych zbiegów wzrosła do 400. Tym czasem Jenerał naczelnie dowodzący zgromadził wszystkie woyska znayduiące się w okolicach i wsparty uzbroionemi naprędce obywatelami i wieśniakami ruszył przeciwko tey nieposłuszney gromadzie, a spotkawszy ią w okolicach rzeki Fimetto o ośm mil od Katanii, stoczył kilka utarczek w których buntownicy wielkie straty ponieśli, ranionych bowiem i zabitych było 20; wziętych w niewolę 200, a pozostali rosproszyli się po całey prowincyi. Wziętych w niewolę odesłano do Katanii, zkąd pod zasłoną woyska na statku przewozowym Królewskim odprawiono na mieysce ostatecznego ich przeznaczenia.

Ostatnie doniesienia z Sycylii dosyć są pomyślne. Lud uyrza nakoniec tę przepaść, w którą niegodziwi podburzyciele chcieli go wtrącić i odtąd zaniechał iuż chęci oderwania się od Neapolu. A tak zdaie się iż wszystko wróży prędki powrót dawnego rzeczy porządku.

ROZMAITOŚCI.

Jest teraz w Paryżu aient Królowey Angielskiey, który iak słychać ma zlecenie kupić dla niey piękną maiętność w lesie *Senarskim*. — Lord *Beresford* wysłany do Rio-Janeiro z tem aby nakłonił Króla albo do powrócenia

osobiście do Portugali, albo do przysłania tam Xiążęcia następcy w charakterze Vice Króla, odbył tę podróż w przeciągu 29 dni.

— Pan *Jomar* w Paryżu, przyiął na siebie wydanie podróży Pana *Caillot* do Oazydy Tebańskiey i otaczaiącey ią pustyni. Kommunikuiemy czytelnikom naszym niektóre wyimki z odkryciów tego podróżnika:

Pan *Caillot* pierwiey nim się dostał do Oazydy, iakimś szczęśliwym zdarzeniem natrafił na kopalnie szmaragu znayduiące się pod gorą *Zabara*, a znaiome tylko z dzieł dawnych pisarzy i podań arabskich. Znalazł ie Pan *Caillot* w tym samym stanie iak były zostawione przez górników Ptolomeusza, odkrył tam wiele podziemnych przeyściów i kanałów prowadzących daleko wgłąb i tak obszernych, iż 400 przeszło robotnika może się tam mieścić i pracować; znalazł także wiele dróg i przechodów kamieniem wyściełanych; niemało rozpoczętych iuż robot; przytem rozmaite do pracy potrzebne sprzęty iako to powrozy, drabiny, kołowroty, kamienie okrągłe do ostrzenia żelaznych narzędzi i wiele innych naczyń, lamp, miar zboża i t. p. Wszystkie te sprzęty i przedmioty przekonały podróznika, że górnictwo zupełnie inaczey iak u nas było prowadzone w starożytności. Zaraz rozkazał będącym przysobie ludziom wziąść się do kopania i dobywszy 10 funtów szmaragu odwiózł ie *Mahometowi Ali Baszy*. Niedaleko ztamtąd odkrył ruiny niewielkiego miasta gdzie zapewne mieszkali niegdyś górnicy. Wśród tych gruzów wznosi się swiątynia w guscie Grecko-Egiptskim z nadpisami odległey starożytności. Ostatnią swoią podróż do góry *Zabara*, trwaiącą blisko połtrzecia miesiąca odbył pod protekcyią Baszy Egiptu, który dał mu był znaczny odział minerów i robotników; lecz pierwszą odprawił bez wszelkiey ochrony i protekcyi, maiąc z sobą tylko siedmiu ludzi.

Wdalszym ciągu swey podróży znalazł drogę którą chodziły dawne karawany Egiptskie i prowadziły handel z Judyią, dwa razy potey drodze przechodził udaiąc się ku kopalniom szmaragu i widział mieysca sporządzone niegdyś dla schadzek kupieckich i odpoczynku, niemniey też ogladał starożytne wodociągi. Dowiedział się od Arabów że ta droga prowadziła także do rozwalin iakiegoś miasta leżącego pod górą Elba nad brzegiem morza czerwonego pod 24m stopniem, szerokości północney. Późniey iak wiadomo zwiedzili te ruiny podróżnicy: *Belzoni* i *Ricci* i przeieżdzali po drodze przez Pana *Caillot* opisaney. Tenże Pan *Caillot* znalazł nad brzegiem morza pomienionego górę siarczaną, zkąd niegdyś dobywano siarkę. W okolicach tey góry widne są iescze slady wybuchów wulkanicznych. Uważał także pilnie góry *pierworodne*; ciągnące się między Nilem i morzem pomienionem; kopalnie wapienne i góry między Nilem i Oażydą leżące.

Pierwiey iescze; lecz przebiegiem tylko zwiedził był on w towarzystwie konsula francuzkiego *Drovetti* brzegi Nilu w Nubii i pomniki odkryte między dwoma ostatniemi kataraktami. Spisywał z wielką dokładnością wszelkie gdzie tylko znalazł iakie nadpisy. Jaden z takowych grecki, składaiący się z 66 wierszy znalazł na starożytney świątyni, wyryty z panowania Cesarza *Galby*, zawiera ciekawe szczegóły, tyczące się wewnętrzuey administracyi Egiptu.

Opisanie tey podróży złozy dwa tomy in folio; w iednym z tych będzie sam text, a w drugim piędziesiąt rycin. Każdy z tych tomów na dwie części będzie podzielony, a z tych pierwsza wyydzie w lipcu roku przyszłego. Sztychem zaymą się naybiegleysi artyści paryzcy iake to *Baltaro*, *Celier*, *Berto Revillieau* i inni. Ryciny wystawiać będą pomniki starożytney architektury iako to: Swiątynię w pustyni wyciosaną powiększey części w skale; Wielki kościoł w Secheta; kościoł Elkaryeski, rozmaite widoki, między któremi i kopalnie Zabary. Te ryciny będą robione z wzorów podrożnika z wielką dokładnością i dodaniem wszystkich nadpisów. Kilka rycin kolorowanych wystawiać będą głównieysze widoki w kopalniach szmuragowych i niektóre z celnieyszych przedmiotów, które podróżnik przywiozł z sobą. W tym rzędzie na szczególnieyszą zasługuią uwagę osobliwszych rodzaiów mozaiki z hieroglifami, znalezione w Oazydzie.

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.